

“ԵԿԱՅԲ ԶԻՆԵՍՅՈՒՔ ՍՈՒՐԲ ԶԽՈՐԱՆՆ ԼՈՒՍՈՅ”

«Տեղիդ այդ լիցի Տաճար Աստուծոյ եւ Տուն աղօթից խնդրուածոց ամենայն հաւատացելոց, եւ Աթոռ Քահանայապետութեանն»:

Այսպէս խօսեցաւ Աստուած «երանելի Հօրն մերոյ Սրբոյն Գրիգորի»:

«Եւ լոյս հոսեալ ի վերուստ ի վայր, մինչեւ յերկիր հասանէր»:

Եւ ահա Ինքը Միածինը, «ի ձեռին իւրում ուռն մի մեծ ոսկի, սլացեալ խոյացեալ գայր. ըստ նմանութեան արագաթեւ արծուոյ. եւ եկն էջ եհաս մինչեւ մօտ ի յատակս երկրիս, ի շինամէջ քաղաքին եւ քաղխեաց զթանծրութիւն լայնատարած գետնոյն»:

Եւ «կանգնեցաւ սիւնն հրեղէն՝ Կաթողիկէ Եկեղեցի. որ ժողովէ զամենայն ժողովուրդն ի միաբանութիւն հաւատոց ի ներքոյ թեւոց իւրոց»:

Սիրելի հաւատացեալ հայ ժողովուրդ, տասնեւվեց փոթորկալից դարերու խորքէն կը յառնէ այսօր մեր հոգիներուն մէջ՝ ըսքանչելի հրաշք տեսիլքը Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի:

Երազ եւ իրականութիւն դարերու հետ կը հիւսուին, երազ եւ իրականութիւն դարերու հետ կը բարձրանան, եւ դարերու ծնունդ կուտան՝ հայոց հաւատքի փառքը երգելով:

Այս հաւատքի փառքով լուսաւորուած, մենք կանք ահա այստեղ, տեսնելու համար մեր սրտերու Տաճար Ա. Էջմիածինը: Այս է, սիրելիք, Տաճարը Աստուծոյ եւ Տունը աղօթքի՝ համայն հայ հաւատացեալներուն, եւ Աթոռը ամենայն հայոց Քահանայապետութեան:

Այսօր, Տէրը եւ Փրկիչը մեր՝ Միածին

Եւ ասէ Աստուած. «Հեղից յիգոյ իմմէ ի վերայ ամենայն մարմնոյ. եւ մարգարէացին ուսեմք ձեր եւ դսեմք ձեր եւ ձերք ձեր երազովք երազեցին, եւ երխատարգ ձեր տեսիլս տեսցեն: ... Եւ քաց ճշման յերկինս ի վեր եւ ճշման յերկիր ի խոնարհ՝ արիւն եւ հօւր եւ մրրիկ ձիոյ»:

ՅՈՎԷԼ, Բ. 28, 30

Որդին Աստուծոյ, խորհուրդներու աշխարհի մը բարձունքներէն, Իր կենարար հայացքը կ'ուղղէ դէպի Իր իսկ հիմնած այս Ա. Տաճարը եւ աշխարհը Հայաստանեայց:

Այսօր, մեր բոլոր սուրբերը, հայոց պատմութեան ոգիով կեանք առած, մեզ հետ ծնրադիր, կ'աղօթեն անծայն եւ իջման հրաշքին փառքը կ'օրհնեցեն:

Այսօր, Մեր բոլոր զաւակները հաւատացեալ, ուր որ ալ գտնուին անոնք աշխարհի ճամբաներուն վրայ, իրենց եկեղեցիներու կամարներուն ներքեւ, իջման տեսիլքը կը տեսնեն, Էջմիածինը կ'երազեն եւ իրենց երազով ոսկի՝ կը միանան մեզի:

Եկէք, հարազատներ Մեր, բոլոր ծագերէն, եկէք, մօտեցէք, երկրպագեցէք իջման հրաշքին՝ այս Ա. Սեղանին առաջ, քանզի հրաշակերտուած այս հրաշք Տաճարով, ժողովուրդը մեր հրաշքով ապրեցաւ դարեր ու դարեր...:

Այս է հրաշքը հայոց հաւատքին:

Հայաստանեայց Առաքելական Ա. Եկեղեցին այսօր կը տօնէ իր Մայր Աթոռ Կաթողիկէ Ա. Էջմիածնի հիմնադրութեան տարեդարձը: Հազար վեց հարիւր յիսուն եւ չորս տարիներ անցած են այն սուրբ օրերէն, երբ հայ ժողովուրդը վերածնաւ Միածնի իջման լոյսի փայլատակումով: Քրիստոսի սիրով արգասաւորեցաւ հայ հոգին եւ բացուեցաւ ճշմարիտ գիրքը հայոց պատմութեան: Մէկ դար իսկ չանցած, Ա. Էջմիածինը դարձաւ ամրակուռ բերդ մը հաւատքի, ան կազմակերպեց Հայաստանեայց Ա. Եկեղեցին, միաւորեց հայուն հոգին, ներքին ուժ եւ իմաստ տուաւ անոր, անխախտ ու ապահով նեցուկ եղաւ հայ պետութեան

Քառագ խօսուած Ա. Էջմիածնի Մայր Տաճարին մէջ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Կարաղիկոսի կողմէ, Կարաղիկէ Սրբոյ Էջմիածնի տօնին օրը, Կիրակի 23 Յունիս 1957ին:

եւ դրօշակիրը Մայր երկրի անկախութեան: Եւ ուրիշ հրաշքով մը, Ս. Մեսրոպի ձեռամբ, տուաւ մեր ժողովուրդին զիր ու դպրութիւն, եւ Ս. Գրքի թարգմանութեամբ՝ հիմը դրաւ հայ մատենագրութեան:

Ս. Էջմիածինը վառեց կրակը հայ մշակոյթին:

Հայ ժողովուրդը ծնաւ ու ապրեցաւ, կ'ապրի ու պիտի ապրի՝ լուսաշող ծիածանովը Գրիգոր եւ Մեսրոպ սուրբ լուսաւորիչներու երկնառաք տեսիլքներուն: Այդ տեսիլքներով Ս. Էջմիածինը «Եղիցի լոյս»ն է հայոց պատմութեան:

Ս. Էջմիածինը անոնց լոյսերով դարեր շարունակ կերտեց Եղեմը մեր Ազգի մըտքին, հոգիին:

Հայ ժողովուրդը թերեւս միակ ժողովուրդն է, որ իր իսկութիւնը գտաւ, ինքզինքը իրականացուց եւ իր առաւելագոյնը տուաւ՝ Քրիստոսի սիրոյ նոր աշխարհին մէջ:

Հելլենները անմահացան իրենց փառապանծ Պերիկլեսեան դարով, Քրիստոսէ հինգ դարեր առաջ. ուրիշ ժողովուրդներ իրենց վերածնունդը կերտեցին Քրիստոսէ բազում դարեր վերջ:

Հայոց մէջ, սակայն, ոսկեայ վերածնունդը՝ սքանչելի հանդիպումով եղաւ մարդու եւ Աստուծոյ միատեղ ծնունդին:

Քրիստոնէութիւնը իջաւ հրեղէն շաղախի մը նման հայ ժողովրդի նոր ընծիւղող հոգիին վրայ, ճիշդ այն պահուն, երբ այդ հոգին, տակաւին փափուկ կաղապարներու մէջ՝ իր ձեւը կ'առնէր:

Ս. Էջմիածինը այն մայր հնոցը եղաւ, ուր դարբնուեցան անճառ ձեւերը հայոց հանճարին եւ այն զանձարանը, ուր մեկտեղուեցան այդ հանճարի գոհարները լոյս:

Ս. Էջմիածինը մեր Սինա լեռն է, մեր Ակրոպոլը, մեր Ս. Պետրոսը:

Էջմիածինը սակայն անցեալ չէ միայն. ան է նաեւ ներկայ եւ մեր ապագան: Կենդանի է ան ու մշտանորոգ: Ս. Էջմիածինը միշտ կը բաշխուի ու չի նուազիր. ինչքան բաշխուի, այնքան կը շատանայ, ինչքան լոյս սփռէ՝ այնքան կը շողայ: Դարերը կու

զան, դարերը կ'անցնին, ան կը բարձրանայ, կը լուսաւորէ ու կը ներշնչէ միշտ. կեանք տալով՝ կ'ապրի...

Ծովեր, ովկիաններ կամ օտար ձեռքեր կրնան մեզ բաժնել, բայց Էջմիածինը միշտ մօտ է մեզի: Եւ ինչքան հեռու, այնքան մերձ է ան, այնքան կը դառնայ խորհուրդ եւ հրաշք, երազ եւ իսկութիւն, յոյս եւ ստուգութիւն:

Եւ ահա մենք, այսօրուաններս, կանգնած աստուածակառոյց այս Ս. Տաճարի սալերուն վրայ, յափշտակուած կը դիտենք՝ մեր նախնեաց հաւատքի ու սիրոյ լոյսերով յօրինուած կամարներն այս սուրբ: Մեր հոգիներու բոլոր լարերով կը հպինք այս հազարամայ ծանր քարերուն, կը շնչենք խորունկ՝ մթնոլորտին մէջ այս խորհուրդներով լեցուն: Անիմանալի սարսուռ մը քաղցր եւ այրող, կը փոթորկէ մեր էութիւնը ամբողջ եւ կը փոխադրուինք տարբեր աշխարհ մը՝ խոր իմաստներու, իրաւարժէքներու, անկորնչելի գեղեցկութիւններու:

Ս. Էջմիածնի սիրովը վառուած, կանք ահա այստեղ, ու կը մնանք այսպէս:

«Հերթը մի պահ մերն է հիմա», — պիտի ըսեր մեծ բանաստեղծը: Եւ անցնելէ առաջ այս անցաւոր կեանքի հովիտէն, կ'ուզենք քար մը եւս աւելցնել այս բազմադարեան քարերուն վրայ: Կ'ուզենք տող մը եւս շարել մեր երկաթագիր մագաղաթներուն մէջ եւ պուտ մը լոյս եւս կաթնեցնել կ'ուզենք Ս. Լուսաւորչի անմար կանթիւղին մէջ: Մենք ներկայ ենք այստեղ մեր ժողովրդի կեանքին, սրտին մէջ, Արարատի փէշերուն, Իջման Վէմին վրայ: Եւ նոր կեանք առած կ'ապրի Էջմիածինը մեր հոգիներէն ներս: Ան կը խոկայ եւ կ'որոնէ, ան կը գործէ, եւ միշտ կը յուսայ եւ լուռ կ'աղօթէ...

Արդ, հայ ժողովուրդ, «զգոյշ լեր աւանդիդ, որ քեզդ հաւատացաւ ի Տեառնէ Յիսուսէ Քրիստոսէ»: Մնացիր հաւատարիմ քու սուրբ հաւատքիդ, քու մայրենի քաղցրահոս լեզուիդ, քու սրբութիւններուդ, քու մշակոյթիդ լոյս արժէքներուն, վերածնած քու Մայր Հայրենիքիդ եւ ամենասուրբ Ս. Էջմիածնիդ:

Լուսաւորուած եւ զօրութեամբ լեցուած՝ Փրկչի իջման խորհրդով եւ Օշականի Մեծ Սուրբին լոյսով, այսօր մենք բոլորս անխտիր, որ հայ անունը կը կրենք արդար պարծանքով՝ Մայր Հայրենիքէն ներս, թէ ի սփիւռս աշխարհի ցրուած բնկորներ, ուխտենք շէնցնել, ուխտենք ծաղկեցնել եւ փառաւորել՝ մեր յաւերժութեան կենդանի վկան՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը ամենայն հայոց:

«Եղիցի, եղիցի եւ եղիցի»:

Եւ ամուր է Մեր համոզումը, թէ այս ուխտը՝ իրաւ ապրումն է համայն հայ ժողովրդին: Ձկայ ճշմարիտ հայ, որ չդաւանի Ս. Էջմիածինը. չկայ ճշմարիտ հայ, որ բաժանուած ըլլայ իր Մայր Աթոռէն: Ս. Էջմիածնէն բաժանուած չենք նկատեր Մենք հայ աւետարանական հարազատները Մեր, եւ ոչ իսկ անոնք, որոնք իրենց անունը կապած են Հռոմին:

Իսկ անդին, Անթիլիասի ափերուն, եթէ դէպի անջատում, դէպի հերձում ընթացողներ կան, միշտ յուսով ենք Մենք, թէ կը վերադառնան Հայ Եկեղեցւոյ սիրոյ միութեան մէջ, Կիլիկեան Աթոռի օրինաւոր Միաբանութեան եւ Ժողովրդեան կողքին, ընդհանուր հաշտութեամբ:

Ամէն բանէ վեր, Ս. Էջմիածինը կը միացնէ զմեզ բոլորս՝ երէկ եւ այսօր, միշտ եւ յաւիտեան:

Սիրելի Ժողովուրդ, յայտնի է բոլորիդ, մանաւանդ ձեզ՝ հայաստանցիներ, թէ մեր օրերուն Ս. Էջմիածինը նոր կեանքի սեմին՝ կը գտնուի լուսաւոր հորիզոնի առաջ: Ահա բարի են ժամանակները եւ յուսադրիչ բոլոր նշանները: Մեր կողքին է մեր Ժողովուրդը. Մեզ նեցուկ է մեր Հայրենի պետութիւնը. Մեզ օգնութեան ձեռք կ'երկարեն սփիւռքի մեր հարազատ զաւակ-

ները: Կը զգանք, կը տեսնենք, թէ բարի է այդ ձեռքը եւ առատաբաշխ:

Եւ այս օրերուն մեր կեանքի ճամբան առաւել կը պայծառանայ՝ յաւէտ անմոռաց երջանկայիշատակ Դաւութտ Կիւլպէնկեանի թողած աւանդի կենսագործումով:

Թող աշխարհ գիտնայ, թէ Մեծ Բաբերարի հոգւոյ պարգեւով, հիմնովին եւ ամբողջապէս պիտի վերաշինուի՝ բազմադարեան այս Ս. Աթոռը իր բոլոր սրբավայրերով, իր բոլոր հաստատութիւններով:

Քրիստոնէութեան սիւն Ս. Էջմիածնի վերաշինութիւնը Մեր կեանքի նպատակն իսկ է:

Երազը անգամ մը եւս իրականութիւն կը դառնայ:

Ո՛վ հոգեւոր Մայր մեր՝ Դուն Ս. Էջմիածին, այսօր, այս սուրբ աղօթքի պահուն, երբ Քեզ կ'երգենք, կը փառաւորենք սիրով անարատ, մենք՝ զաւակներդ եւ ծառաներդ, հաւատքով լեցուն, անգամ մըն ալ կ'ուխտենք Քեզ պայծառացնել, Քեզ ծաղիկ դարձնել, Քեզ ուրախացնել, որպէսզի Քեզմով Աստուած ընդ մեզ մնայ եւ մենք՝ ընդ Աստուծոյ:

«Պարծանք զօրութեանց մերոց Դու ես եւ ի կամս Քո՝ բարձր եղիցի եղջիւր մեր» (Սաղմ. 22. 18):

Արդ, Ազգ Մեր սիրելի, Ժողովուրդ հայոց, «Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ, քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի»:

Ողջոյն եւ մաղթանք եւ բիւր օրհնութիւն ձեզ բոլորիդ, հարազատներ Մեր, Միաձնաէջ Մայր Տաճարէն ամենայն հայոց:

«Շնորհք եւ զօրութիւն Միաձնի Որդւոյն Աստուծոյ մերոյ եղիցին ընդ ձեզ: Ամէն»: